

Міністерство освіти і науки України
Херсонський державний університет
Загальноуніверситетська кафедра світової літератури та культури
імені проф. О. Мішукова

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з навчальної
та науково-педагогічної роботи,
голова науково-методичної ради
Наталя ПУХТЕНКО
« 9 » грудня 2019 р.

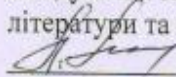

«СВІТОВА ЛІТЕРАТУРА ТА МЕТОДИКА ЇЇ ВИКЛАДАННЯ»

Питання
для атестації здобувачів ступеня вищої освіти «бакалавр»
денної та заочної форм навчання

Спеціальність:

- 014 Середня освіта (Мова і література російська)
- 014 Середня освіта (Мова і література англійська)
- 014 Середня освіта (Мова і література німецька)
- 014 Середня освіта (Мова і література французька)
- 014 Середня освіта (Мова і література іспанська)

Затверджено на засіданні загальноуніверситетської
кафедри світової літератури та культури імені
проф. О. Мішукова
Протокол № 4 від 09 грудня 2019 р.
Завідувачка загальноуніверситетської кафедри світової
літератури та культури імені проф. О. Мішукова
 Ніна ІЛЬІНСЬКА

Херсон – 2019

Пояснювальна записка

Програмні результати навчання і компетентності згідно з вимогами освітньо-професійної програми

Програмні компетентності

ЗК 1. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 4. Здатність до пошуку, оброблення, аналізу та критичного оцінювання інформації з різних джерел, у т. ч. іноземною мовою.

ЗК 7. Здатність до письмової й усної комунікації, що якнайкраще відповідають ситуації професійного і особистісного спілкування засобами іноземної та державної мов.

ЗК 8. Здатність проводити дослідницьку роботу, визначати цілі та завдання, обирати методи дослідження, аналізувати результати.

ФК 1. Володіння спеціальними знаннями загальних і часткових теорій мовознавства та літературознавства, наукових шкіл і напрямів філологічних досліджень.

ФК 8. Здатність використовувати досягнення сучасної науки в галузі теорії та історії англійської мови, теорії та історії світової літератури та культури у процесі навчання.

ФК 9. Здатність орієнтуватися у літературному процесі в історико-культурному контексті та використовувати знання іноземних мов і світової літератури для формування національної свідомості, культури, ціннісних орієнтацій учнів.

ФК 10. Здатність інтерпретувати й зіставляти мовні та літературні явища, використовувати різні методи й методики аналізу тексту.

Програмні результати навчання

ПРН 3. Знання державного стандарту загальної середньої освіти, навчальних програм з іноземної мови та світової літератури для ЗНЗ та практичних шляхів їхньої реалізації в різних видах урочної та позаурочної діяльності.

ПРН 9. Знання мовних норм, соціокультурної ситуації розвитку української та іноземних мов, що вивчаються, особливості використання мовних одиниць у певному контексті, мовний дискурс художньої літератури й сучасності.

ПРН 10. Здатність використовувати знання й уміння з теоретичної граматики, теоретичної фонетики, лексикології, стилістики для іншомовного комунікативного спілкування англійською мовою.

ПРН 12. Знання специфіки перебігу літературного процесу різних країн в історико-культурному контексті; володіння різними видами аналізу художнього твору, вміння визначати його жанрово-стильову своєрідність, місце в літературному процесі, традиції й новаторство, зв'язок твору із фольклором, міфологією, релігією, філософією, значення для національної та світової культури.

ПРН 13. Уміння працювати з теоретичними та науково-методичними джерелами (зокрема цифровими), видобувати, обробляти й систематизувати інформацію, використовувати її в освітньому процесі.

ПРН 16. Здатність аналізувати й вирішувати соціально та особистісно значущі світоглядні проблеми, приймати рішення на підставі сформованих ціннісних орієнтирів, визначати власну соціокультурну позицію в полікультурному суспільстві, бути носієм і захисником національної культури.

Атестація є важливим етапом у системі вузівського навчання. Мета державної атестації – не тільки перевірка знань студентів, їх підготовленості до практичної діяльності, але й стимулювання їх подальшої самостійної роботи. Планомірна самостійна робота студентів, особливо під час підготовки до державної атестації, сприяє систематизації знань і понять, формуванню практичних навичок аналізу літературних творів у їх родовій та жанровій специфіці; умінню розглядати літературний процес у культурному контексті епохи, його динаміку на синхронічному та діяхронічному рівнях; формування спроможності до самостійного пошуку нестандартних рішень методичних проблем; виробленню дослідницьких якостей; набуттю уявлень про специфіку викладання зарубіжної літератури, його методологічні та психолого–педагогічні засади; формуванню умінь та навичок організації процесу вивчення літератури в середньому навчальному закладі освіти в специфіці роду та жанру, мовної діяльності учнів, їх літературної творчості, шляхів засвоєння питань історії та теорії літератури у шкільному курсі, організації процесу позакласного читання, варіативності уроків та інших організаційних форм занять.

Дана програма охоплює не весь матеріал з історії зарубіжної літератури та методики її викладання, а тільки їх основні розділи, при упорядкуванні яких враховано: по–перше, внесок письменника у світову літературу та подальший розвиток світового літературного процесу; по–друге, естетичну вагу літературного твору; по–третє, наявність того чи іншого автора або твору в програмі з зарубіжної літератури для загальноосвітніх шкіл; по–четверте, сучасні нагальні проблеми методики викладання зарубіжної літератури; по–п’яте, найбільш характерні види професійної діяльності вчителя. У програму входять деякі питання з теорії літератури, а також питання щодо взаємозв’язків національних літератур.

Готуючись до атестації, студенти повинні пам’ятати, що необхідно знати не тільки певні факти з історії зарубіжної літератури, але і їхню інтерпретацію сучасними вітчизняним і зарубіжним літературознавством; уміти аналізувати художній текст у єдності форми та змісту, знаходити в художньому творі риси доби, національної специфіки, авторської творчої своєрідності; мати уявлення про історичну зміну методів викладання зарубіжної літератури; висвітлювати взаємозв’язок сприйняття та аналізу літературного твору.

Переважна більшість творів подана у перекладах, тому студенти мають звернути увагу на якість цих перекладів, повинні уміти порівнювати переклади з оригіналом та один з одним, знати перекладачів та перекладацькі школи (насамперед – вітчизняні). Обов'язковим є знання найбільш вагомих літературознавчих робіт за літературними напрямками і течіями, методами, монографій з творчості відомих письменників, а також із дискусійних та актуальних проблем сучасного розвитку літератури та методики її викладання. Особливу увагу необхідно звернути на основні напрямки й школи у розвитку зарубіжного та вітчизняного літературознавства, критики та методичної думки.

Критерії оцінювання відповіді містять коротко сформульовані визначення знань, умінь, навичок, які студенти повинні набути у процесі вивчення курсів з історії зарубіжної літератури та методики її викладання і продемонструвати на державній атестації. До списку рекомендованої літератури включено роботи загального характеру або дослідження, які з'явилися останнім часом, а також довідкові видання. Репрезентована програма не надає формулювань питань (питання у білетах будуть представлені більш конкретно), але її зміст сприяє цілеспрямованій самостійній роботі. Підготувати ґрунтовні відповіді з державної атестації – головне завдання студентів.

ІСТОРІЯ СВІТОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ **АНТИЧНА ЛІТЕРАТУРА**

Давньогрецька література. Поняття про міф. Міфологічне світосприйняття як специфічна стадія в осмисленні світу. Еволюція міфологічних уявлень. Давньогрецька міфологія. Культурна спрямованість олімпійської міфології.

Гомерівський епос. Поняття про епос. Гомерівське питання. Історичне підґрунтя й міфологічна основа поем Гомера. Епічні герої «Іліади» і «Одіссеї». Своєрідність епічного психологізму. Особливості композиції поем. Зримість гомерівських описів. Прийом «ретардації». Об'єктивність авторської позиції. Віршований розмір поем.

Трагедія. Проблема походження трагедії. Загальна характеристика поезики трагедії: структура і роль хорових партій, міфологічна основа трагічної фабули; принцип трилогії. Уславлені трагіки Есхіл, Софокл та Еврипід, їх внесок у розвиток жанру. Есхіл як «батько трагедії». Героїчний, монументальний характер есхілівської драми, глобальність її конфліктів: людина і фатум, право матері і право батька, злочин і кара. «Прометей закутий» як частина трилогії Есхіла.

Давньоримська література. Спадкоємний характер римської культури та поступове її самовизначення в умовах соціально–культурного життя Рима. Своєрідність римської літератури: аналітичний погляд на життя суспільства, розвиток сатиричних жанрів, загострений драматизм, психологізм тощо.

Література періоду імперії. Епос у давньоримській літературі. Епічна поема Вергілія «Енеїда»: міфологічна основа, поєднання міфу з історичними

подіями. Еней як «людина долі», втілення в образі Енея «Августова ідеалу». Еней і Дідона: психологізм у зображенні пристрасті, трагічна розв'язка кохання. Творче наслідування поем Гомера. Мистецтво поетичного лаконізму Вергілія, формування «центонів». Вплив Вергілія на розвиток літератури. Подальші літературні переробки «Енеїди». Вергілій та І. П. Котляревський.

Місце творчості Горація в давньоримській літературі. «Сатири»: особливості змісту та філософська проблематика. «Оди»: хронологія книг, зв'язок із грецькою лірикою, тематика. Горацій як теоретик римської поезії («Послання до Пізонів»). Значення творчості Горація для розвитку європейської поезії.

ЛІТЕРАТУРА СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ ТА ДОБИ ВІДРОДЖЕННЯ

Героїчний епос Середньовіччя. Проблема співвідношення фольклорного і літературного аспектів у героїчному епосі, проблема авторства пам'яток.

Французький епос. «Пісня про Роланда». Суперечки про походження і природу цього пам'ятника (Г. Парис, Ж. Бедьє, Р. Менендес Пидаль). Епічна ідея пам'ятки, історична правда та вимисел у творі. Роланд як ідеальний герой епосу. Особливості художнього світу «Пісні про Роланда». Фольклорні поетичні прийоми у пам'ятці. Образ Роланда у європейському мистецтві. Типологічна спорідненість «Пісні про Роланда» з пам'ятками героїчного епосу інших народів світу.

Данте Аліг'єрі. Загальна характеристика життя і творчості Данте – видатного мислителя і поета Італії. «Нове життя» як перша європейська художня автобіографія і коментований поетичний цикл. Композиція і художні особливості книги. Образ Беатриче і традиції поезії «нового солодкого стилю».

«Божественна комедія» як прояв середньовічного світогляду і провісник Ренесансу. Сенси поеми. Особливості жанру (зв'язок з античною традицією, риси середньовічного світосприйняття, жанрова специфіка твору з точки зору сучасної класифікації жанрів тощо). Алегоричність і символічність художнього світу поеми. Сюжет. Образи твору. Роль містичних чисел у композиції та у строфіці поеми. Т.Г. Шевченко та І.Я. Франко про Данте.

Доба Відродження. Особливості ренесансної культури у Франції. Культура Північного Відродження. Загальна характеристика іспанської літератури доби Ренесансу.

Доба Відродження в Італії. Періодизація італійського Відродження. Ф. Петрарка – перший європейський поет-гуманіст. Пафос самоусвідомлення, пов'язаний із «відкриттям людини». «Книга пісень» як взірць любовної лірики. Образ Лаури і ліричного героя. Особливості сонетної форми в творчості митця. Новаторство і художня своєрідність лірики Петрарки, її значення для розвитку європейської ренесансної поезії. Доля поетичної традиції Петрарки.

Доба Відродження в Англії. Історико-культурна ситуація в Англії XVI – поч. XVII ст. Загальна характеристика творчості В. Шекспіра, її періодизація. «Шекспірівське питання». Трагедія В. Шекспіра «Гамлет»: джерела твору, проблематика, композиція конфлікт, образ Гамлета як втілення

трагічного зіткнення гуманістичної мрії та потворної дійсності; трактування фіналу. Багатогранність шекспірівських характерів.

ЛІТЕРАТУРА XVII – XVIII СТОЛІТЬ

XVII ст. як особлива епоха у розвитку культури країн Європи.

Література Іспанії. Концепція світу і людини в мистецтві бароко. Специфічні риси барокової літератури Іспанії. Особливості світобачення П. Кальдерона, його естетичні принципи. Віддзеркалення світоглядно-філософських та художньо-естетичних засад бароко у драмі «Життя – це сон».

Французька література. Нормативний характер естетики класицизму. Жанрова система, проблематика, герой літератури класицизму. Драматургія французького класицизму. Ж. Б. Мольєр. «Міщанин-шляхтич» Мольєра: відображення соціальних протиріч епохи абсолютизму; герой твору як носій однієї пристрасті; засоби комічного і сатиричного зображення дійсності.

Доба Просвітництва. Просвітництво як ідейно-мистецький рух у розвитку європейської культури XVIII ст. Літературна палітра доби: просвітительський класицизм, просвітительський реалізм, сентименталізм тощо. XVIII ст. як доба Вольтера.

Англійський роман XVIII ст. (Д. Свіфт, С. Річардсон, Г. Філдінг, Л. Стерн). Робінзон у романі Д. Дефо «Життя й дивовижні пригоди Робінзона Крузо...» як образ людини доби Просвітництва. Сильова своєрідність роману Дефо.

«Фауст» Й. В. Гете: фольклорні та літературні витоки сюжетної канви, проблематика. Персоніфікація соціально-філософських ідей в образах твору Гете. Фауст як один із «вічних/традиційних образів».

ЛІТЕРАТУРА XIX СТОРІЧЧЯ

Література доби романтизму. Особливості романтизму як художнього напрямку, історичні та філософські передумови його виникнення, естетичні принципи. Особливості романтичного героя. Періодизація розвитку романтичного руху. Основні жанри літератури романтизму. Специфіка національних (французького, американського та ін.) варіантів світового романтизму.

Романтизм у Німеччині: основні періоди його розвитку, їхні характерні особливості, представники. Специфіка романтизму Е. Т. А. Гофмана, її відображення у прозі митця («Золотий горнець», «Крихітка Цахес...» тощо).

Періодизація й загальна характеристика етапів розвитку літератури англійського романтизму в контексті історико-культурної ситуації в країні. Д. Г. Н. Байрон як володар думок своїх сучасників. Місце В. Скотта в літературі доби. Ідейно-художня структура історичного роману, створеного «шотландським чарівником».

Особливості літературно-мистецької ситуації в Росії перших десятиріч XIX ст. Основні мотиви й художня своєрідність лірики О. Пушкіна. «Євгеній Онегін» Пушкіна – «енциклопедія російського життя». Онегін і Чайльд

Гарольд. Образ автора. Онегінська строфа.

Провідні мотиви лірики М. Лермонтова. «Герой нашого часу» як соціально-психологічний роман. Трагізм особистості Печоріна.

Тема «маленької людини» як наскрізна для російської літератури ХІХ ст. та своєрідність її віддзеркалення в творчості М. Гоголя.

Література реалізму: передумови формування реалізму як літературно-мистецького напрямку, його світоглядне й естетичне підґрунтя, періодизація розвитку. Роман як основний жанр літератури реалізму. Основні представники реалізму та його провідні властивості в національних літературах.

«Червоне і чорне» Стендаля як соціально-психологічний роман. Головний герой, його уявлення про щастя; динаміка ціннісних пріоритетів Жульєна Сореля під впливом обставин і середовища. Особливості психологізму Стендаля.

«Людська комедія» Бальзака: проблематика і структура. Філософія «останнього закону світу» у повісті «Гобсек». Композиція твору. Особливості авторського стилю.

«Пані Боварі» Г. Флобера – реалістичний соціально-психологічний роман середини ХІХ ст.: хронотоп, система образів, роль предметного світу, підтекст у творі. Предмет авторської іронії і засоби її створення. «Об'єктивний метод» Флобера.

Роль І. Тургенєва в розвитку романного жанру в російській літературі доби. Жанрова своєрідність «Злочину і кари» Ф. Достоєвського. Система образів в її зв'язках з соціально-філософською та етичною проблематикою твору.

«Війна і мир» Л. Толстого: жанр, філософія історії, «мисль народна» у творі. Духовні шукання толстовських героїв.

ЛІТЕРАТУРА ХХ СТОРІЧЧЯ

Модерністська проза ХХ століття Потік свідомості як принцип художньої організації модерністської прози. Новаторський характер прози Дж. Джойса. «Уліс» як енциклопедія модернізму. Психологічне есе «Джакомо». Категорія часу у творчості М. Пруста. Асоціативний характер спогадів у романі «До Свана». Потік свідомості у творчому спадку В. Вулф («На маяк», Хвилі», «Місіс Делуей»).

Метафорична проза Ф. Кафки. Особливості світовідчуття Ф. Кафки у контексті історико-культурної та літературної доби. Метафоричний характер модерністської прози Ф. Кафки. Жанрова своєрідність художнього спадку (притчі «Пасажири залізниці», «Дерева»; новели «У виправній колонії», «Вирок»; романи «Процес», «Замок», листи, щоденники). Трагедія відчуженої особистості у новелі «Перевтілення». Образ Грегора Замзи. Відчужений тип кафкіанського героя. Абсурдна природа художнього світу в оповіданні

Література втраченої генерації. Історико-культурні витоки та художня специфіка літератури «втраченої генерації». Трагедія митця–маргінала у романі Р. Олдінгтона «Смерть героя». «Джазова» природа оповіді. Трагедія молодшої генерації у творах Фіцджеральда («Оповідання

джазової доби»).

Тема «втраченої генерації» в світовій літературі. Особливості ремарківського героя «втраченого покоління» (за романом «Три товариша») Образи Роберта Локампа, Готфріда Ленца, Отто Кестера. Тема кохання у творі Образ Патрісії Хольман. Людина і війна у ранніх романах Е. Хемінгвея («Фієста», «Прощавай, зброє!»).

Антиутопія ХХ століття. Антиутопія ХХ століття: історія становлення та художня специфіка жанру. Сатирична спрямованість роману О. Хакслі «Чудовий новий світ». Антиутопічні мотиви роману Є. Замятіна «Ми». Соціальні й моральні перестороги у романах А. Платонова «Котлован» та «Чевенгур».

Проблема «особистість і тоталітарна влада» в романі Дж. Оруела «1984». Філософсько-алегоричний сенс казки-застереження Дж. Оруела «Ферма тварин». Система образів у творі. Прийоми сатиричного зображення.

Драматургія ХХ століття: традиції і новаторство. Художні принципи «нової драми» та їх рецепція у драматургії ХХ століття. Традиції Г. Ібсена та Б. Шоу у ХХ ст. Театр парадоксу Е. Іонеско. Алегоричний й історичний сенс п'єси «Носоріг». Театр абсурду С. Беккета. Новаторський характер п'єси «Очікуючи на Годо». Театр «трагічної комедії» Ф. Дюрренматта. Філософський й сатиричний сенс образів п'єси «Візит старої дами».

Епічний театр Б. Брехта. Новаторський характер п'єси «Матінка Кураж та її діти». Образ Анни Фірлінг у творі. Діти Кураж як відображення національних чеснот Німеччини: відваги (Ейліф), відданості (Швейцеркас), материнства (Катрін). Трагедія Анни Фірлінг, суперечливий характер образу.

Меніппея ХХ століття. Творчість М. Булгакова. Жанр меніппеї в античній та сучасній літературі. Меніппейна природа сатиричних повістей М. Булгакова «Дияволяда», «Собаче серце», «Фатальні яйця». Роман-меніппея «Майстер і Маргарита»: структура, проблематика, система образів. Проблема провини та спокути. Тема кохання та самопожертви. Біблійні образи та їх трансформація у творі. Гетевські мотиви у творі. Філософське багатство роману.

Гуманістичний пафос творчості А. де Сент-Екзюпері. Письменник, гуманіст, льотчик. Романтика польоту у ранніх творах «Нічний політ», «Південний поштовий». Роздуми про сенс людського життя у повісті «Планета людей». Філософський сенс образів казки «Маленький принц». Поетика метафізичної прози. Біблійні алюзії у творі. Мотив подорожі та його філософське значення у творі. Казковий хронотоп.

Екзистенціалізм в європейській літературі середини ХХ століття. Філософія екзистенціалізму та її значення в культурі ХХ століття. Екзистенціалізм як напрям в літературі 30–40-х рр. Екзистенційні мотиви в романі Ж.-П. Сартра «Нудота». Конфлікт особистості й суспільства в повісті А. Камю «Сторонній». Проблема абсурдного героя в есе «Міф про Сізіфа. Есе про Абсурд».

Пафос морального стоїцизму в романі А. Камю «Чума».

Антифашистський пафос твору. Система образів у творі. Образ доктора Ріе. Екзистенційні мотиви у творі. Гуманістична спрямованість твору.

Американська повоєнна література (Дж. Стейнбек, Д. Селінджер, Дж. Апдайк, Харпер Лі., Е. Хемінгвей). Проблема морального вибору в романі Дж. Стейнбека «Зима тривоги нашої». Ідея нонконформізму в романі Д. Селінджера «Над прірвою у житті». Міф і реальність у романі Дж. Апдайка «Кентавр». Проблема добра і милосердя в романі «Убити пересмішника». Расові питання Америки середини ХХ століття.

Філософський сенс образів повісті-притчі Е. Хемінгвея «Старий і море». Образ старого Сантьяго. Проблема незламності людського духу. Образ Маноліна. Тема природи у творі. Реалістичне й символічне у повісті. Віра в непереможність людини у творі.

Німецькомовна повоєнна література (Г. Белль, А. Зегерс, Г. Грасс). Антифашистський пафос роману А. Зегерс «Сьомий хрест». Новаторський характер прози Г. Грасса («Бляшаний барабан»). Проблеми історичної відповідальності. Гуманістичні ідеали німецької повоєнної літератури.

Війна та її відлуння в оповіданні у творчості Г. Белля «Подорожній, коли ти прийдеш у Спа...». Проблема освіти й виховання у фашистській Німеччині. Потік свідомості та саморефлексія героя. Біблійні символи у творі. Трагедія молодого покоління на війні. Гуманістичне спрямування твору.

Латиноамериканський літературний феномен (Х.Л. Борхес, Г. Гарсія Маркес). Магічний реалізм як естетична концепція латиноамериканської літератури ХХ століття. Фантасмагоричний характер оповідань Х.Л. Борхеса «Вавилонська бібліотека» та інші оповідання. Традиції латиноамериканської культури у романі Г. Гарсія Маркеса «Сто років самотності» Принципи магічного реалізму у оповіданні «Стариган із крилами». Поетика неймовірного як способу відображення повсякденного.

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ СВІТОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Вступ. Методика викладання літератури як наука. Цілі та завдання курсу. Предмет, зміст, структура методики викладання зарубіжної літератури як самостійної педагогічної науки. Специфічні методи дослідження. Взаємозв'язок методики викладання з іншими науками. Роль передового досвіду вчителів-словесників у розвитку методичної науки. Провідні етапи розвитку методики викладання літератури як науки.

Література як навчальний предмет у сучасній школі. Мета та завдання вивчення зарубіжної літератури в школі. Зміст та структура курсу. Етапи літературної освіти. Специфіка навчального курсу. Принципи викладання зарубіжної літератури в школі. Місце курсу «Зарубіжна література» у школі, міжпредметні зв'язки. Шкільна програма як державний документ, що визначає зміст, мету, принципи викладання літератури в школі. Принципи побудови програм по літературі. Навчально-методичні видання із зарубіжної літератури: різновиди, функції.

Літературний розвиток читача-школяра. Проблема читача у

сучасному суспільстві та в школі. Особливості сприйняття літературного твору учнями в залежності від індивідуального типу мислення особистості, віку, рівня літературного розвитку, ставлення до мистецтва. Структура читацької діяльності та основні рівні літературного розвитку учня. Вікові особливості та етапи літературного розвитку учнів.

Методи і прийоми викладання зарубіжної літератури в школі. Проблема класифікації методів викладання зарубіжної літератури. Різноманітні класифікації методів. Специфічні методи викладання літератури. Система М.І. Кудряшова: функції методів, провідні прийоми та види навчальної діяльності учнів: а) творче читання та творчі завдання; б) евристичний метод; в) дослідницький метод; г) репродуктивний метод.

Етапи вивчення літературного твору в школі. Загальна характеристика етапів вивчення літературного твору. Вступні заняття в середніх та старших класах, їх функції. Методика підготовки учнів до сприймання художнього тексту. Види коментарів. Форми, методи, прийоми роботи на етапі підготовки до сприйняття тексту.

Читання та переказ твору як важливі ланки вивчення літературного тексту. Читання твору як соціальна, психологічна і методична проблема. Організація читання тексту учнями. Види читання та їх функції. Робота по засвоєнню тексту художнього твору. Робота над планом та переказом твору. Види переказів.

Аналіз художнього твору у шкільному курсі. Літературознавча концепція – підґрунтя аналізу твору у школі. Відмінність шкільного аналізу від літературознавчого. Специфіка шкільного аналізу літературного твору. Мета, функції, принципи аналізу художнього твору у школі. Різновиди аналізу тексту у шкільному курсі та їх співвідношення; а) оглядовий; б) вибірково-спрямований; в) детальний (текстуальний).

Шляхи аналізу літературного твору в школі. Проблема класифікації шляхів аналізу художнього твору у школі. Провідні різновиди шляхів аналізу художнього тексту. Чинники визначення найбільш ефективного шляху аналізу твору в шкільному курсі. Аналіз твору "слідом за автором". Вивчення твору пообразним шляхом. Проблемно-тематичний шлях аналізу твору.

Прийоми аналізу художнього твору в школі. Проблема класифікації прийомів аналізу художнього твору в шкільному курсі. Класифікації прийомів аналізу тексту художнього твору за Є. Пасічником та В. Г. Маранцманом. Прийоми осягнення авторської позиції. Прийоми активізації співтворчої діяльності учнів на уроках зарубіжної літератури. зарубіжної літератури.

Методика аналізу образу-персонажа. Формування у школярів поняття про персонаж. Автор та герой. Різновиди характеристики образів–персонажів: індивідуальна, порівняльна, групова. Їхня сутність, функції, обумовленість вибору виду. Особливості уроку-аналізу образу головного героя художнього твору. Специфіка проведення порівняльної характеристики героїв. Груповий аналіз образів, його особливості та значення.

Підсумковий характер заключного етапу. Узагальнення та

систематизація спостережень, відтворення цілісності художнього тексту, досягнення розуміння авторської концепції. Формування образних та понятійних узагальнень.

Вивчення художніх творів у родовій специфіці. Родова специфіка художнього твору як один з вирішальних чинників організації шкільного аналізу твору. Загальні завдання роботи з епічним твором у шкільному курсі. Найважливіші компоненти епічного твору та методика їх аналізу. Специфіка аналізу на уроках літератури в школі драматичних творів. Складність організації вивчення у шкільному курсі ліричних текстів. Специфіка аналізу творів письменників–модерністів та постмодерністів у шкільному курсі.

Вивчення біографії письменника у шкільному курсі. Мета та принципи вивчення біографії письменника на уроках зарубіжної літератури. Джерела вивчення біографії. Специфіка вивчення біографії письменника в середніх та старших класах. Форми і методи вивчення біографії митця художнього слова.

Методика вивчення оглядових тем. Місце та різновиди оглядових тем у шкільному курсі «Зарубіжна література». Функції оглядових тем, вимоги до їх вивчення. Об'єктивні ускладнення в організації вивчення оглядових тем та шляхи їх подолання. Провідні методи, прийоми, форми роботи на уроках–оглядах. Значення наочності та ТЗН при вивченні оглядових тем. Міжпредметні зв'язки на уроках-оглядах.

Вивчення теорії літератури в школі. Місце та значення теорії літератури у шкільному курсі. Принципи та система роботи над засвоєнням теоретико–літературних понять у шкільному курсі. Різновиди теоретико–літературних понять, призначених для вивчення у школі. Провідні етапи та специфіка організації засвоєння теоретичних понять на пропедевтичному етапі. Особливості формування теоретико–літературних понять на систематичному етапі курсу літератури. Історизм як провідний теоретичний принцип систематичного курсу літератури. Специфіка формування понять про літературні напрямки.

Розвиток мови учнів у системі літературної освіти. Розвиток мови як соціальна та методична проблема. Специфіка мовних ситуацій на уроках літератури, засоби стимулювання мовної діяльності учнів на літературному матеріалі. Розвиток писемної мови школярів. Переказ. Види переказів. Твори різних жанрів як найважливіший вид письмових робіт із літератури. Тематична класифікація шкільних творів, їх жанрова специфіка. Вимоги до твору. Методика підготовки до написання творів. Аналіз і критерії оцінювання робіт учнів. Особливості роботи з літературно-критичними статтями: складання плану, тез та конспекту.

Урок зарубіжної літератури в сучасній школі. Вимоги до уроку літератури. Критерії ефективності уроку літератури. Зміст та етапи підготовки до уроку: визначення теми, мети, задач уроку, його структури, методики проведення, організації діяльності учнів. Проблема типології уроку літератури. Класифікація уроків М.І.Кудряшова. Факультативи.

Позакласна та позашкільна робота по літературі. Місце та мета

позакласної та позашкільної роботи у системі роботи вчителя зарубіжної літератури. Види та форми позакласної роботи із зарубіжної літератури з учнями, особливості її планування. Організація позакласного читання. Літературно–краєзнавча робота. Кабінет літератури.

Організація навчально–виховного процесу та вчитель літератури. Планування як основа творчого викладання. План та імпровізація у викладанні. НОП вчителя. Задум уроку та його реалізація. Підготовка вчителя до уроку. Наочність на уроках літератури. Зв'язок уроку з іншими видами занять. Облік та оцінювання знань та вмінь учнів як засіб зворотного зв'язку та стимулювання активності діяльності школярів.

Учитель–словесник: характер праці, провідні професійні якості, творча лабораторія. Словесник як педагог-дослідник. Роль самоосвіти та самовдосконалення професійної підготовки вчителя у підвищенні рівня художнього сприйняття творів літератури та мистецтва.

Міністерство освіти і науки України
Херсонський державний університет
Загальноуніверситетська кафедра світової літератури та культури
імені проф. О. Мішукова

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з навчальної
та науково-педагогічної роботи,
голова науково-методичної ради
Наталія ПЮХТЕНКО
« 9 » грудня 2019 р.

«СВІТОВА ЛІТЕРАТУРА ТА МЕТОДИКА ЇЇ ВИКЛАДАННЯ»

**Програма
атестації здобувачів ступеня вищої освіти «бакалавр»
денної та заочної форм навчання**

Спеціальність:

- 014 Середня освіта (Мова і література російська)
- 014 Середня освіта (Мова і література англійська)
- 014 Середня освіта (Мова і література німецька)
- 014 Середня освіта (Мова і література французька)
- 014 Середня освіта (Мова і література іспанська)

Затверджено на засіданні загальноуніверситетської
кафедри світової літератури та культури імені
проф. О. Мішукова

Протокол № 4 від 09 грудня 2019 р.

Завідувачка загальноуніверситетської кафедри світової
літератури та культури імені проф. О. Мішукова

 Ніна ІЛЬІНСЬКА

Херсон – 2019

ПИТАННЯ зі світової літератури

1. Ідейна спрямованість та характер головного героя в поемі Гомера «Одіссея».
2. Проблематика трагедії Есхіла «Прометей прикутий» та ідейне значення образу Прометея.
3. Мотив долі в образах головних героїв у поемі Вергілія «Енеїда».
4. Тема мистецтва та митця в поезії Горація.
5. Ідеалізація образів лицарів та короля як відображення епічної ідеї в поемі «Пісня про Роланда».
6. Художнє та ідейне поєднання рис літератури середньовіччя та Відродження в поемі Данте «Божественна комедія».
7. Новаторське зображення ліричного героя та Прекрасної Дами в поезії Петрарки.
8. Образ Гамлета як втілення трагічного зіткнення гуманістичної мрії та потворної дійсності в трагедії Шекспіра.
9. «Життя – це сон» П. Кальдерона як утілення світоглядних та художньо-естетичних засад бароко.
10. «Міщанин-шляхтич» Мольєра: проблемно-тематична своєрідність, образи дійових осіб, засоби творення комічного.
11. «Фауст» Й. В. Гете: історія створення, особливості сюжетно-композиційної структури. Роль Мефістофеля у пошуках Фаустом сенсу буття.
12. «Робінзон Крузо» Д. Дефо: специфіка сюжетно-композиційної побудови, образ Робінзона в контексті ідейної спрямованості твору.
13. Романтичне двосвіття, символіка образів і гротеск як особливості художнього стилю «Крихітки Цахеса...» Е.Т.А. Гофмана.
14. Вальтерскоттівська модель історичного роману: концепція минулого, композиційна побудова, принципи розстановки персонажів тощо (роман «Айвенго»).
15. «Євгеній Онегін» О. Пушкіна: жанр, композиція, проблематика, образи.
16. Роман М. Лермонтова «Герой нашого часу». Образ Печоріна як «зайвої людини», його зв'язок із європейською традицією.
17. Тема «маленької людини» у петербурзьких повістях М. Гоголя.
18. Герой і французька дійсність доби Реставрації у «Червоному і чорному» Стендаля: етапи і фінал протистояння.
19. «Гобсек» Бальзака: проблематика й система образів. Романтичний та реалістичний елементи у творі.
20. «Пані Боварі» Г. Флобера як твір про «провінційні звичаї». Образ Емми Боварі.
21. Образи Раскольникова та його «двійників» у романі Ф. Достоевського «Злочин і кара».
22. «Мисль народна» як критерій оцінювання людей і подій у «Війні і мирі» Л. Толстого.
23. Трагедія відчуженої особистості в новелі Ф. Кафки «Перевтілення».
24. Тема «втраченої генерації» у романі Е.М. Ремарка «Три товариша».

25. Принципи «епічного театру» в п'єсі Б. Брехта «Матінка Кураж та її діти».
26. Біблійні образи в романі М. Булгакова «Майстер і Маргарита».
27. Гуманістичний сенс образів філософської казки А. де Сент-Екзюпері «Маленький принц».
28. Мотиви застереження в антиутопічній казці Д. Орвела «Ферма тварин».
29. Філософський сенс образів повісті-притчі Е. Хемінгвея «Старий і море».
30. Трагедія молодого покоління в оповіданні Г. Белля «Подорожній, коли ти прийдеш у Спа...».

Питання з методики викладання світової літератури

1. Методика викладання літератури як наука.
2. Література як навчальний предмет у шкільному курсі: зміст, мета, структура.
3. Специфіка та принципи викладання предмета «зарубіжна література» в загальноосвітніх школах II-III ст.
4. Навчально-методичні видання із зарубіжної літератури для загальноосвітніх шкіл II-III ст. (групи та різновиди)
5. Метод творчого читання, його специфіка та прийоми.
6. Евристичний метод, його функції, прийоми, основні види навчальної діяльності.
7. Репродуктивний метод: його сутність, прийоми та основні види навчальної діяльності.
8. Дослідницький метод: його сутність та основні види навчальної діяльності.
9. Функції та особливості організації в середніх класах етапу підготовки до сприйняття тексту.
10. Заключний етап вивчення тексту художнього твору.
11. Шкільний аналіз тексту: сутність, мета, специфіка.
12. Шлях аналізу художнього твору «слідом за автором».
13. Пообразний шлях аналізу художнього тексту.
14. Проблемно-тематичний шлях аналізу твору.
15. Урок літератури: його визначення та специфіка
16. Типологія уроків (за М. Кудряшовим).
17. Мета та різновиди аналізу образу-персонажа. Провідні прийоми індивідуального аналізу образу-персонажу.
18. Основні компоненти аналізу епічного твору. Прийоми аналізу сюжету епічного твору.
19. Провідні методи та прийоми аналізу ліричного твору на етапі прилучення до читання.
20. Специфічні прийоми аналізу окремих сцен драматичних творів
21. Читання як основа усіх видів діяльності на уроках літератури та його різновиди. Структура читацької діяльності.
22. Прийом коментованого читання.
23. Переказ, його різновиди та функції.
24. Прийоми осягнення авторської позиції (за В.Г. Маранцманом).
25. Прийоми активізації співтворчої діяльності читача (за В.Г. Маранцманом).

26. Особливості вивчення біографічних відомостей про письменника в середніх класах.
27. Оглядові теми: їх місце, функції, складності та особливості вивчення в шкільному курсі.
28. Формування теоретико-літературних понять у школярів середніх класів.
29. Наочність на уроках зарубіжної літератури.
30. Позакласна та позашкільна робота в школі.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Довідково-енциклопедична література, навчально-методичні посібники

1. Антична література. Греція. Рим. Хрестоматія / Упорядники: Михед Т.В., Якубіна Ю.В. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 952 с.
2. Гальчук О. Антична література: Навчальний посібник. – К.: Вид-во Київського славістичного університету, 2008. – 210 с.
3. Гиленсон Б. История античной литературы. Древняя Греция. Древний Рим. Учебное пособие. В 2 томах. – М.: Флинта-Наука, 2002. – 800 с.
4. Пащенко В., Пащенко Н. Антична література. – К.: Либідь, 2008. – 718 с.
5. Пуришев Б.И. История зарубежной литературы. Средние века. Хрестоматия. В 2-х частях. – 2004.
6. История зарубежной литературы от античности до середины. XIX века : учебник для бакалавров / Б. А. Гиленсон. – М. : Издательство Юрайт, 2014.
7. История зарубежной литературы средних веков и эпохи возрождения в 2 ч. Часть 1. Средние века : учебник и практикум для академического бакалавриата / М. П. Алексеев [и др.] ; под ред. Л. Н. Полубояриновой, О. А. Светлаковой, А. А. Чамеева. – М. : Издательство Юрайт, 2016. – 214 с.
8. Шаповалова М. С., Рубанова Г. Л., Моторний В. А. Історія зарубіжної літератури: Середні віки та Відродження: Підручник / За ред. Я. І. Кравця. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2011. – 476 с.
9. Давиденко Г.Й. Акуленко В.Л. Історія зарубіжної літератури Середніх віків та доби Відродження. – Київ: Центр учбової літератури, 2007. – 248 с.
10. Козлик І.В. Світова література доби Середньовіччя та епохи Відродження: навч. посібник [для студ. вищ. навч. закл.]. – Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2011. – 344 с.
11. Шайтанов И.О. История зарубежной литературы. Эпоха Возрождения: Учеб. для студ. высш. учеб. зав.: В 2 т. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2001.
12. Никола М. И. История зарубежной литературы средних веков : учебник для академического бакалавриата / М. И. Никола, М. К. Попова, И.О. Шайтанов. – М. : Издательство Юрайт, 2015. – 451 с.
13. Висоцька Н. та ін. Література західноєвропейського Середньовіччя: Навч. посіб. – Вінниця, Нова книга, 2004.
14. Зарубежная литература XIX века: Практикум [отв. ред. В.А. Луков] – М., 2002.
15. История зарубежной литературы XIX века / Под ред. Н.А. Соловьевой. – М., 1991.
16. Луков В.А. История литературы: Зарубежная литература от истоков до наших дней. – М., 2003.
17. Наливайко Д.С., Шахова К.О. Зарубіжна література XIX сторіччя. Доба романтизму: підручник. – Тернопіль, 2008.
18. Ніколенко О.М. Романтизм у поезії. Г. Гейне, Дж.Г. Байрон, А. Міцкевич, Г. Лонгфелло: Посібник для вчителя. – Х., 2003.

19. Пригодій С.М., Горенко О.П. Американський романтизм. Полікритика: Навч. посібник. – К., 2006.
20. Шумкова Т.Л. Зарубежная и русская литература. Романтизм: Учебное пособие. – М., 2002.
21. Проскурнин Б., Яшенькина Р. История зарубежной литературы XIX века: Западноевропейская реалистическая проза. – М., 1998.
22. Зарубежная литература XX века: Учеб. для вузов / Под ред. Л.Г. Андреева. 2-е изд. – М., 2000.
23. Давиденко Г. Чайка О. Історія новітньої зарубіжної літератури К., 2009.
24. Зарубежная литература XX века: Практикум / Сост. и общ. ред. Н.П. Михальской. – М., 1999.
25. Зарубежная литература XX века : Учеб. / Под ред. Л. Г. Андреева. – М., 1996.
26. Мірошніченко Л. Ф. Методика викладання світової літератури в середніх навчальних закладах. – К.: Слово, 2010. – 430 с.
27. Мірошніченко Л. Ф. Методика викладання світової літератури в середніх навчальних закладах. – К.: Ленвіт, 2000.
28. Пасічник Є. А. Методика викладання української літератури в сер. навч. закл. – К.: Ленвіт, 2000.
29. Степанішин Б. І. Викладання української літератури в школі. – К., 1995.
30. Токмань Г. Л. Методика навчання української літератури в середній школі. – К.: ВЦ «Академія», 2012. – 312 с.
31. Штейнбук Ф. М. Методика викладання зарубіжної літератури в школі. – К., 2007. – 316 с.

Додаткова література

32. Дилите Д. Античная литература. Перев. с литовского Н.К. Малинаускене. – М.: Греко-латинский кабинет Ю. А. Шичалина, 2003. – 488 с.
33. Підлісна Г.Н. Антична література для всіх і кожного. – К.: Техніка, 2004. – 384 с.
34. Шалагінов Б.Б. Зарубіжна література: Від античності до початку XIX ст.: Іст.-естет. нарис. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2007. – 360 с.
35. Ковбасенко Ю.І. Література середньовіччя. – К., 2014.
36. Борецький М. Класицизм і його різновиди // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України. – 1998. – № 12. – С. 46-47.
37. Жирмунская Н. От барокко к романтизму: Статьи о французской и немецкой литературе. – СПб., 2001.
38. Наливайко Д. Бароко і драма Кальдерона «Життя – це сон» // Тема: Із літератури бароко. Кальдерон. «Життя – це сон». – 2000. – № 1. – С. 5- 17.
39. Ніколенко О. Бароко. Класицизм. Просвітництво: Література XVII – XVIII ст. – Харків, 2003.
40. Шалагінов Б. Шлях Гете: Життя. Філософія. Творчість. – Харків, 2003.

41. Жирмунский В.М. Немецкий романтизм и современная мистика. – СПб., 1996.
42. Манн Ю.В. Русская литература XIX в.: Эпоха романтизма. – М., 2001.
43. Наливайко Д.С. Німецький романтизм // Вікно в світ. – 1999. – № 1. – С. 90-162.
44. Гарборг А. Статьи о Толстом. – М., 2002.
45. Крайчик Л. Русская литература XIX в. – Воронеж, 1997.
46. Мелетинский Е. Заметки о творчестве Достоевского. – М., 2001.
47. Сальвестрони С. Библейские и святоотеческие источники романов Достоевского. – М., 2001.
48. Сиприо П. Бальзак без маски. – М., 2003.
49. Фойер К. Б. Генезис «Войны и мира». – М., 2002.
50. Литературная энциклопедия терминов и понятий / Под ред. А. Н. Николюкина. – М., 2001.

Інформаційні ресурси

51. Лосев А.Ф.: Античная литература [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://antique-lit.niv.ru/antique-lit/losev/index.htm>
52. Тронский И.М. История античной литературы [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://infoliolib.info/philol/tronsky/index.html>

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

- **Оцінка А («відмінно», 90-100 б.)** ставиться, якщо студент дає чітку відповідь на питання, вільно володіє матеріалом, застосовує теоретико-літературні знання та свідомо вживає літературознавчі терміни, добре орієнтується в художньому тексті і дає відповідь на всі питання.
- **Оцінка В («добре», 82-89 б.)** ставиться, якщо студент дає чітку відповідь на питання, вільно володіє матеріалом, застосовує теоретико-літературні знання та свідомо вживає літературознавчі терміни, добре орієнтується в художньому тексті і дає відповідь на 85 – 90 % питань.
- **Оцінка С («добре», 74-81 б.)** ставиться, якщо студент дає не чітку відповідь на питання, не досить вільно володіє матеріалом, застосовує теоретико-літературні знання, добре орієнтується в художньому тексті і дає відповідь на 75 – 85 % питань.
- **Оцінка D («задовільно», 64-73 б.)** ставиться, якщо студент дає не чітку відповідь на питання, не вільно володіє матеріалом, частково застосовує теоретико-літературні знання, не дуже добре орієнтується в художньому тексті і дає відповідь на 65 – 75 % питань.
- **Оцінка E («задовільно», 60-63 б.)** ставиться, якщо студент не дає чітку відповідь на питання, погано володіє матеріалом, не застосовує теоретико-літературні знання, слабо орієнтується в художньому тексті і дає відповідь на 50 – 65 % питань.
- **Оцінка FX («незадовільно», 35-59 б.)** ставиться, якщо студент не дає чітку відповідь на питання, погано володіє матеріалом, не застосовує теоретико-літературні знання, не орієнтується в художньому тексті і дає відповідь менш, ніж на 50 % питань.